

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi elintarvikelain muuttamisesta (energiajuomien 16 vuoden ikäraja) Diaarinumero: VN/22290/2026

Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi elintarvikelain muuttamisesta ja esittää lausuntonaan seuraavan.

Panimo- ja virvoitusjuomateollisuus suhtautuu suurella varauksella hallituksen esitykseen kieltää energiajuomien myynti alle 16-vuotiaille. Hallituksen esityksen perustelut sekä väittämät lain vaikutuksista ja seurauksista eivät perustu tutkimusnäyttöön eikä vaikutusarvioita ole lainkaan tehty. Vain oletettu.

Energiajuomat eivät ole terveydelle haitallisia kohtuukäytössä

Esitysluonnoksen mukaan energiajuomien "runsas käyttö voi heikentää unta, vaikeuttaa keskittymistä ja aiheuttaa muita terveyshaittoja". Näitä väitteitä ei esitysluonnoksessa ole sidottu tuoreeseen, energiajuomia koskevaan tutkimusnäyttöön, vaan ne toistavat yleisluontoisia, kofeiinin runsaaseen käyttöön liittyviä varoituksia, jotka pätevät yhtä lailla myös muihin kofeiinipitoisiin tuotteisiin.

Euroopan elintarviketurvallisuusviranomainen EFSA on kattavassa, vuonna 2015 julkaistussa tieteellisessä lausunnossaan kofeiinin turvallisuudesta ("Scientific Opinion on the safety of caffeine") todennut, ettei kertaluonteinen enintään 200 mg:n (n. 3 mg/kg) kofeiiniannos aiheuta terveysriskiä terveille aikuisille, ja että myös lapsille ja nuorille päivittäinen kofeiinin saanti aina 3 mg/kg painokiloa kohti asti on turvallista.

Tämä on EFSA:n oma raja-arvo, jota myös Euroopan komissio pitää riittävänä perustana kofeiinin turvallisuuden arvioinnille. Esitysluonnos ei käsittele tätä EFSA:n asettamaa turvallisuusrajaa eikä

perustele, miksi juuri energijuomat – toisin kuin muut kofeiinipitoiset tuotteet – edellyttäisivät erillistä myyntikieltoa, vaikka kertaluonteinen tai kohtuullinen käyttö pysyy selvästi EFSA:n suositusten rajoissa.

Turvallisen aineosan perusteella ei voida säädellä yhtä tuoteryhmää – varsinkaan, kun sillä ei ole tutkimukseen perustuvaa määritelmää

Esitysluonnoksen keskeinen ongelma on, että se rajaa sääntelyn kohteeksi yksittäisen, väljästi määritellyn tuoteryhmän ("energiajuoma"). Tieteellinen näyttö ei tue väitettä siitä, että energijuomat muodostaisivat ainutlaatuisen tai erillisen kansanterveydellisen riskin, joka oikeuttaisi tuotekohtaisen ikärajan.

Maa- ja metsätalousministeriö on jo aiemmin (mm. KKV 313/2021 vp, KKV 358/2024 vp) todennut, että energijuomat ovat elintarvikkeita, mutta elintarvikelainsäädäntö ei nykyisellään mahdollista yksittäisen tuoteryhmän myynnin rajoittamista tai kieltämistä. Elintarvikelainsäädännön keskeinen periaate on, että markkinoilla saa olla ainoastaan turvallisia elintarvikkeita. Mikäli elintarvikelainsäädäntöä muutettaisiin niin, että esimerkiksi ikärajojen asettaminen energijuomille olisi mahdollista, jouduttaisiin arvioimaan myös muiden tuotteiden kuin energijuomien myynnin rajoittamista.

Sääntely joka kohdistuu vain yhteen tuoteryhmään sen nimen tai mielikuvan perusteella, vaarantaa elinkeinonharjoittajien yhdenvertaisen kohtelun ja luo keinotekoisia kilpailuasetelmia saman ainesosan eri lähteiden välillä, ilman että tällä olisi tosiasiallista terveyshyötyä.

THL:n tutkimus ei sellaisenaan osoita myyntikieltoa oikeaksi keinoksi

Nuorten ravitsemustutkimuksen (NRT) esille nostamat käyttöasteet eivät kuitenkaan osoita, että:

- **Käyttö olisi haitallista sinänsä.** 67 % "ainakin joskus" -käyttö kertoo levinneisyydestä, ei annoksesta tai toistuvuudesta suhteessa EFSA:n turvarajaan (3 mg/kg/vrk). NRT-aineistosta ei ole julkaistu tietoa siitä, missä määrin nuorten tosiasiallinen kofeiininsaanti energijuomista ylittää EFSA:n turvarajan – ilman tätä tietoa käyttöasteluku ei riitä perusteeksi kieltosäätelylle.
- **Tai että myyntikielto olisi tehokkain tai oikeasuhtaisin keino puuttua asiaan.** Lainsäädännön on oltava tasapuolista ja oikeasuhtaista. Esitysluonnos ei siis sisällä vertailua eri keinojen välillä ratkaista esityksessä mainittuja ongelmia. Nyt käytössä olevia keinoja voidaan tehostaa. Verotus on juomilla jo korkeaa valmisteveron ansiosta. Kofeiininsaannille on jo annettu suositusrajat. Kauppojen omavalvontaan voidaan antaa tarkemmat ohjeet, valmistajat ja jälleenmyyjät ovat jo nyt sitoutuneet olemaan markkinoimatta alle 15-vuotiaille, peruskouluissa olevissa juoma-automaateissa ei ole energijuomia myynnissä. Erityisesti valistukseen voidaan lisätä resursseja.

Nuorten ravitsemustutkimuksen tulosten perusteella ei voida väittää, että juuri energijuomien myynnin rajoittaminen olisi tehokas tai oikeasuhtainen keino vähentää lasten ja nuorten kofeiinin kokonaissaantia.

Ikärajan ja tuotemäärittelyn mielivaltaisuus

Esitysluonnoksessa ikärajaksi ehdotetaan 16 vuotta perustelemalla ratkaisua oikeasuhtaisena.

- a) **Ikärajan valinta ei perustu terveystieteelliseen näyttöön.** 16 vuoden ikäraja ei ole lääketieteellisesti tai fysiologisesti perusteltu raja kofeiinin sietokyvyn tai haittavaikutusten kannalta. EFSA:n riskinarvioinnissa turvallisuusraja (3 mg/kg/vrk) on sama koko 3–18-vuotiaiden ikäryhmälle; se ei erikseen tue 16 vuoden, eikä minkään

muunkaan iän rajaa.

Myöskään THL:n kesäkuussa 2026 julkaisema Nuorten ravitsemustutkimus (NRT), jonka mukaan 12–20-vuotiaista nuorista 67 % käyttää energiajuomia ainakin joskus ja 6 % päivittäin tai lähes päivittäin, ei sisällä ikäryhmäkohtaista erittelyä, joka osoittaisi käytön tai sen haittojen kasvavan tai vähenevän merkittävästi juuri 16 ikävuoden kohdalla. Ikärajan valinta vaikuttaa siten edelleen ensisijaisesti mielivaltaiselta ratkaisulta, joka on puettu terveysperustelun muotoon.

- b) **"Energiajuoman" määritelmä on itsessään väljä ja epäjohdonmukainen.** Mikäli määritelmä nojaa tuoteryhmän nimeen, pakkausmerkintöihin tai markkinointimielikuvaan syntyy rajanvetotilanteita, jotka heikentävät sääntelyn ennakoitavuutta ja valvottavuutta sekä asettaa eri elinkeinonharjoittajat keskenään eriarvoiseen asemaan.

EU-sisämarkkinat

Jos Suomi rajoittaa energiajuomien myyntiä, on todennäköistä, että energiajuomien hankinta siirtyy muiden maiden verkkokauppoihin, joissa on jo nyt veroetu Suomen korkeasti verotettuihin virvoitusjuomiin. Ikärajavalvonta ei ole kotimaisessa verkkokaupassa helppo toteuttaa, saati sitten rajat ylittävissä verkkokauppatilauksissa.

Rajoitusten esitetyt hyödyt eivät edelleenkään perustu riittävään vaikutusarviointiin

Esitysluonnoksen vaikutusarviointi näyttää edelleen perustuvan pääosin yleisluontoihin viittauksiin ("voi heikentää", "voi aiheuttaa") pikemminkin kuin määrälliseen arvioon siitä, kuinka paljon ehdotettu ikäraja tosiasiallisesti vähentäisi lasten ja nuorten kofeiininsaantia tai siihen liitettyjä haittoja. Erityisesti esityksestä puuttuu:

- arvio siitä, missä määrin ikäraja tosiasiallisesti vähentäisi alaikäisten energiajuomien saatavuutta (huomioiden mm. verkkokauppa, aikuisten välityksellä tapahtuva hankinta ja rajat ylittävä kauppa). Norjan esimerkistä voi poimia sen, että kotimaisen kaupan kahden prosentin myynnin väheneminen on siirtynyt rajat ylittävään kauppaan – kulutus ei siis ole vähentynyt.
- arvio korvausvaikutuksesta eli siitä, siirtyykö kulutus muihin, sääntelyn ulkopuolelle jääviin kofeiinilähteisiin
- kustannus-hyötyanalyysi elinkeinonharjoittajille aiheutuvista velvoitteista (ikä tarkistus, valvonta, mahdolliset tuotevalikoiman ja pakkausmerkintöjen muutokset) suhteessa väitettyyn terveyshyötyyn. Näitä pitäisi vertailla myös itsesääntelyyn, valistukseen ja suosituksiin ennen kuin kansalaisia aletaan rajoittaa.

Yhteenveto ja jatkovalmistelua koskevat pyynnöt

Panimoliitto katsoo, ettei esitystä tule viedä eteenpäin nykymuodossaan, ennen kuin sen perusteet ja valmistelussa käytettävä aineisto vastaavat paremmin tieteellistä ja tutkimukseen perustuvaa näyttöä. Jatkovalmistelussa tulisi vähintään:

- sitoa esityksen terveysperustelut täsmällisesti Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen EFSA:n riskinarviointiin ja sen turvallisuusrajoihin
- arvioida uudelleen, millä perusteella säätelemään. Yhden aineosan sääntelyn pitää kohdistua kaikkiin ao. aineita sisältäviin elintarvikkeisiin ja ravintoliisiin.
- hyödyntää THL:n Nuorten ravitsemustutkimuksen aineistoa kattavasti, mukaan lukien ikäryhmäkohtainen käyttö ja arvioitu kofeiinin saanti suhteessa EFSA:n

turvarajaan. Tämä edellyttää ainesosien kokonaissaannin seurantatutkimusta.

- perustella ikärajan valinta terveystieteellisesti
- huomioida jo nyt vallitsevat kaupan ja teollisuuden itsesääntelykäytännöt sekä arvioida, miten niitä ja muita keinoja voitaisiin tehostaa
- täydentää vaikutusarviointia tutkimusnäyttöön perustuen